



РЕЦЕНЗИЯ

относно конкурса за „доцент“ по научна специалност „Икономика и управление (Селско стопанство)“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, обявен в ДВ бр. 7 от 23.01.2024 год с кандидат Марияна Иванова Шишкова

от АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ - ПЛОВДИВ определена съгласно Заповед № РД 16 - 404/ 20.03.2024 год. на Ректора на Аграрен университет – Пловдив за председател/член на научното жури

Рецензент: ПРОФ. Д-Р ДАРИНА ГЕОРГИЕВА ЗАИМОВА

професор по „Икономика и управление (икономика и бизнес, предприемачество)“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, катедра „Индустиален бизнес и предприемачество“ в Стопански факултет на Тракийски университет

назначена за член на научното жури със заповед № РД 16 - 404/ 20.03.2024 г. на Ректора на Аграрен университет.

1. Общи данни за кариерното и тематичното развитие на кандидата;

Д-р Марияна Шишкова е главен асистент в научна специалност «Икономика и управление» в катедра «Икономика» на Аграрен университет – Пловдив. Приоритетно извежда занятия по дисциплините „Аграрна икономика“; „Бизнес икономика“; „Европейска аграрна политика“; „Икономика на труда“; „Устойчиво развитие и кръгова икономика“, „Европейска икономическа интеграция“. Освен академична кариера, професионалното ѝ развитие се допълва от опита ѝ като финансов мениджър в неправителствена организация.

Д-р Шишкова е възпитаник на Аграрен университет – Пловдив, където получава докторската си степен по научна специалност „Икономика и управление“, и бакалавърската си степен по специалност „Аграрна икономика“. В Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ д-р Шишкова получава диплома за ОКС «Магистър» по специалност „Финансов мениджмънт“, професионална квалификация „Икономист“.

Кандидатът притежава солидни умения и опит за работа в мултидисциплинарен и мултинационален екип, има експертиза и компетенции

за разработване, изпълнение и управление на проекти, както и има трета степен на професионална квалификация софтуерен специалист по професия „Програмист“.

2. Общо описание на представените материали.

В конкурса за „доцент“ д-р Марияна Шишкова участва с обща продукция от 28 труда, групирани по следния начин:

❖ *Научни публикации по номенклатурната специалност – 28 броя, от тях:*

- *Публикации, свързани с докторската дисертация – 3 броя, които не подлежат на разглеждане;*

- *Публикации с импакт фактор (IF) и/или импакт ранг (SJR) – 4 броя;*

- *Други публикации в рецензирани и реферирани научни издания (индексирани в Web of Science) – 15 броя;*

- *Публикации с научно рецензиране, реферирани в други бази данни – 5 броя;*

- *Монография „Потенциал и предпоставки за развитие на биоикономиката в България“ – 1 брой.*

Личното участие на д-р Марияна Шишкова в посочените 25 труда се илюстрира с факта, че 4 научни публикации са самостоятелни, а от трудовете в съавторство: в 1 - е първи, в 10 – е втори, в останалите 10 - е трети и следващ автор.

❖ *Учебници – не е приложимо*

❖ *Учебни ръководства – не е приложимо*

За изготвяне на рецензията подлежат на анализ 24 броя публикации и 1 брой монография.

Марияна Иванова Шишкова има общ сбор 658,75 точки, при изискуеми 400 точки (258,75т. над минималните национални и допълнителните изисквания на Аграрен университет - Пловдив). Следователно, кандидатът представя научна продукция и материали, превишаващи минималните национални и допълнителните изисквания на Аграрен университет - Пловдив.

От анализа на представените трудове може да се направи извода, че д-р Марияна Шишкова има достатъчно публикации, които напълно съответстват на изискванията на обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПН 3.8 „Икономика“.

3. Основни направления в изследователската работа на кандидата. Демонстрирани умения или заложи за ръководене на научни изследвания (ръководство на проекти, привлечено външно финансиране и др.).

Д-р Марияна Шишкова работи в областта на: социалния капитал и устойчиво развитие; биоикономика; влияние на Общата селскостопанска политика върху българското земеделие. Реализирането на съвместни научни публикации с изявени учени в академичните среди е определящо за формирането на д-р Шишкова като проникателен анализатор, новатор и изследовател от нов тип, който формира науката си едновременно на базата на доброто теоретично познаване и адаптивното практическо структуриране.

Кандидатът има активно участие в научноизследователски проекти, които реферират към горепосочените тематични области, и на практика отразяват теоретичните и практико-приложни приноси на д-р Шишкова спрямо добавяне на стойност към науката и изследвания, свързани с концепциите за устойчивост, зелен преход, трансформацията на регионалния бизнес модел спрямо новите пазарни реалности.

Посочените приноси са в съответствие с професионалното направление на конкурса и с преподавателската дейност на д-р Марияна Шишкова. Те представляват ценни и значими за науката и практиката изследвания. Всичко това ми дава основание за висока оценка на нейната научно-изследователска работа и трудове, с които тя участва в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“.

4. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата. Ролята му за обучението на млади научни кадри.

Като главен асистент, д-р Шишкова извежда следните основни дисциплини: „Аграрна икономика“; „Бизнес икономика“; „Европейска аграрна политика“; „Икономика на труда“; „Устойчиво развитие и кръгова икономика“, „Европейска икономическа интеграция“; както и има опит в дисциплините „Аграрна политика“; „Икономика на кооперациите“ „Икономика на животновъдството“; „Икономика на ЕС“ и др. Проведените обзорни и имперични изследвания, публикуваните резултати, популяризирането им на научни форуми, рефлектират върху качеството и иновативността на извежданите от д-р Шишкова дисциплини и учебен материал.

Д-р Шишкова има реализирани мобилности в Чешки университет за природни науки и Политехнически институт в Порталегре с цел преподаване, и в Университет в Алмерия с цел обучение.

Аудиторната заетост на кандидата за периода 2018 – 2023 г. е 4225,8 часа, балансирано разпределени между лекции и упражнения. Д-р Шишкова има опит с извеждането на лекции пред чуждестранни студенти от Молдова и Италия.

5. Значимост на получените резултати, доказана с цитирания, публикации в престижни списания, награди, членство в международни и национални научни органи и др.;

Развитието на биоикономиката, д-р Шишкова изследва спрямо редица предизвикателства, които засягат много заинтересовани страни: потребители, които получават достъп до нови устойчиви продукти, базирани на възобновяеми биологични ресурси; биобазирани индустрии, които поемат технологично лидерство и лидерство в устойчивостта и по този начин изграждат дългосрочни конкурентни предимства; засилен икономически растеж и нови работни места в селските, крайбрежните и индустриалните райони; и нови потоци от приходи за ЕС-27 в секторите на селското и горското стопанство. Социо-културните характеристики и фундаментални обществени трансформации са също обект на анализ спрямо устойчивото развитие.

Кандидатът д-р Шишкова е представила за рецензиране цитирания както следва:

- Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове – 11 броя;

- Цитирания или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране – 1 брой.

Публикации на Марияна Шишкова са цитирани приоритетно от чужди автори. В резултат, на което кандидатката получава 170 точки, при изискуеми 50 от минималните национални изисквания и тези на Аграрен университет - Пловдив.

Горепосоченото ми дава основание да направя заключението, че гл. ас. д-р Марияна Шишкова е утвърден автор-изследовател на научната сцена.

6. Значимост на приносите за науката и практиката. Мотивиран отговор на въпроса доколко кандидатът има ясно очертан профил на научноизследователската работа;

Научните търсения и реализация на д-р Шишкова следват тенденциите в обществените потребности и неотложности, а именно развитието на социален капитал в контекста на парадигмата за устойчиво развитие; приложението и възможностите на биоикономиката пред индустрията и развитието на пазара на труда; и институционалната подкрепа и рамка, свързана с приложението и ефекта от Общата селскостопанска политика.

I. ОРИГИНАЛНИ ПРИНОСИ

Оригиналността на приносите на кандидата систематизирам съгласно представената за целите на конкурса справка за научни приноси.

По отношение на оригиналните приноси в направление «Социален капитал и устойчиво развитие», потвърждавам значението на методиката за оценка на равнището на социалния капитал, както и формирането на мрежови модели на база на идентифицираните формални и/или неформални връзки между изследваните обекти за постигане на устойчиво развитие на местно ниво.

Оригинален принос е и осъществения проучвателен анализ на пространствени данни относно териториалното разпределение на отделните категории инициативи. Идентифицирани са областите, които се оформят като ключови при прилагането на проекти от дадена категория. Приложен е също така анализ във връзка с разпределението на биоикономическите инициативи по отношение на техния финансов ресурс, както и от гледна точка на комбинираното участие на трите променливи: категория на проекта, ресурс и област.

II. МЕТОДОЛОГИЧНИ ПРИНОСИ

При методологичните приноси, достойна е позицията на модела за оценка на влиянието на фактори върху реализацията на местните инициативни групи.

Приложената категоризация на проектите в агро-хранителния сектор за развитие на биоикономиката на местно ниво, дава възможност и за картиране на инициативите по категории, по финансов ресурс, както и по група от показатели. Извършена е и класификация на категориите проекти в областта на същинската биоикономика, подкрепени на местно равнище.

Адаптирана е методика за оценка на нагласите на земеделските производители спрямо Общата селскостопанска политика и ефектите, които последната има върху осъществяваните от тях дейности.

III. НАУЧНИ ПРИНОСИ

Методиката за оценка на равнището на социалния капитал представя комбиниран фокус върху трансформацията в традиционните сектори и еволюцията на традиционни термини, а като такъв определяме и социалния капитал.

Внимание заслужава развитието на научните търсения на д-р Шишкова в контекста на дефиниране, систематизиране и развиване на идеите и теориите за „устойчиво развитие“, „биоикономика“, „социално фермерство“, „социален капитал“. Изследванията се отнасят до широкия спектър от фактори - икономически параметри и взаимозависимости, социалните отношения и обществено влияние, технологичен напредък и екосистемни модели, което от своя страна обогатяват модела "причина-ефект".

Конструиран е логистичен модел за оценка на факторите, влияещи върху решението на фермерите за напускане на традиционното за страната ни

производство на *R. damascena*, на чиято база са определени възможностите за стимулиране на земеделските производители да останат в подсектора.

Проучванията на д-р Шишкова реализират концепцията за биоикономика по паралела на две основни групи от глобален мета-дискурс: екологичните мета-дискурси: дискурс за модерността, дискурс за ограниченията на растежа, дискурс за екологична модернизация, и дискурс за устойчиво развитие, и дискурсите за неолиберализма, гражданското участие и глобалното управление са в групата на икономическите и управленските мета-дискурси.

IV. ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

Кандидатът прави сравнителен анализ между България и ЕС-28 по отношение на показатели, залегнали в Целите за устойчиво развитие на ООН, резултатите от който разкриват възможностите за постигане на устойчив икономически растеж и продуктивна заетост в селските райони на България.

В контекста на тази категория приноси е значимо и комбинираното приложение на два ГИС софтуера, посредством които е осъществено картиране на инициативите в областта на същинската биоикономика за периода 2016-2021 година.

Местните инициативни групи са анализирани в контекста на фактори свързани с (1) опитът на МИГ, (2) видът на стратегията (еднофондова или многофондова подкрепа) и (3) текущата комуникация със съответните правителствени агенции.

Д-р Шишкова разглежда в дълбочина три групи показатели за оценка на конкурентните предимства при производството на слънчоглед, с пряка възможност за реализиране на добавена стойност в сектора.

В обобщение представените за рецензиране приноси на д-р Марияна Шишкова споделят визията за високо научно ниво, и оригиналност в теоретичен и практически аспект. Посочените приноси са в съответствие с професионалното направление на конкурса и с преподавателската дейност на гл. ас. д-р Марияна Шишкова, и определено са ценни за науката и практиката изследвания. Всичко това ми дава основание за висока оценка на научно-изследователска работа и трудове на кандидата, с които тя участва в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“.

7. Критични бележки и препоръки

Гл. ас. д-р Марияна Шишкова е много добре подготвен научен кадър и преподавател, с достоен опит в национален и международен план. Сериозен потенциал пред нея ще разкрият участието в международни научни и образователни проекти, които допълнително ще я формират като отличен академичен представител.

8. Лични впечатления и становище на рецензента

Съвместната ми работа и преки наблюдения върху д-р Шишкова ми дава абсолютното основание да я определя като перспективен, амбициозен, последователен и изключително организиран професионалист, който се води по стандартите на високата наука и етика.

Марияна Шишкова е прецизна и много отговорна, екипен играч с потенциала за лидерски позиции, далновидна в решенията си и структурирана в плана за реализирането им.

Убедена съм, че д-р Шишкова е ценен кадър и значим в постиженията си учен, който се вписва успешно и съдейства адекватно за развитието и усъвършенстването на академичния процес в Аграрен университет - Пловдив.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на направения анализ на педагогическата, научната и научно-приложната дейност на кандидата/ката считам, че гл. ас. д-р Марияна Шишкова отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение предвид гореизложените от мен позитиви, достойнства и перспективи за развитие в академичен план.

Всичко това ми дава основание да оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО** цялостната й дейност.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително, а Факултетният съвет на Факултета по Икономика при Аграрен университет – Пловдив да избере **гл. ас. д-р Марияна Шишкова** за „доцент“ по научната специалност **по научна специалност „Икономика и управление (Селско стопанство)“**.

29 април, 2024

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. д-р Дарина Заимова

Гр.Пловдив